

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
DAMASO RUIZ-JARABO COLOMER

4 päivänä maaliskuuta 1999 *

1. Tribunale civile di Genova (Italia) kysyy yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillään kysymyksillä ensinnäkin sitä, onko ennakkoratkaisupyynnön mahdollista käyttää siihen, että yhteisöjen tuomioistuin lausuisi siitä, onko kansallinen laki yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan määräysten kanssa, ja toiseksi se kysyy, voidaanko tämän lain tietyjen säännösten katsoa merkitsevän valtioneuvon niille suuryrityksille, joita laki koskee.

Tosiseikat, menettely ja ennakkoratkaisukysymykset

2. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä asian kannalta merkityksellisimmät seikat kuvaillaan seuraavasti:

— Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA (jäljempänä Piaggio) osti saksalaiselta yritykseltä, Dornier Luftfahrt GmbH:lta, (jäljempänä Dornier) kolme ilma-alusta, jotka oli tarkoitettu Italian ilmavoimille, ja Piaggio sai ne haltuunsa.

— Vuosina 1992—1994 Piaggio suoritti Dornierille maksuiksi ilma-aluksista erisuuruisia rahasummia ja luovutti tai siirsi tälle saatavia, joita sillä oli Italian puolustusministeriöltä ja International Factors Italia SpA -nimiseltä yritykseltä.

— Tribunale di Genova totesi 29.10.1994 tekemällään päätöksellä, että Piaggio oli maksukyvytön ja että siihen voitaisiin soveltaa 3.4.1979 annetun lain nro 95/79¹ (jäljempänä laki nro 95/79) säännöksiä.

— Piaggio asetettiin erityishallintoon 28.11.1994 tehdyllä teollisuusministerin ja valtiovarainministerin yhteisellä päätöksellä.

— Piaggio nosti Tribunale di Genovassa 14.2.1996 takaisinsaantikanteen, jossa se vaati, että tuomioistuin toteaisi mitättömäksi Dornierille kahden vuoden aikana ennen erityishallintoon asettamista koskevan päätöksen teke-

1 — 3.4.1979 annettu laki nro 95 (Gazzetta Ufficiale di Repubblica Italiana, jäljempänä GURI, nro 94, 4.4.1979), joka tunnetaan nimellä "Ley Prodi" ja jolla tietyin muutoksin vahvistetaan vaikeuksissa olevien suuryritysten erityishallinnon varmistamista koskevista hätätoimenpiteistä 30.1.1979 annettu asetus (decreto-legge) nro 26 (GURI nro 36, 6.2.1979).

* Alkuperäinen kieli: espanja.

mispäivää (ns. takaisinsaantiaika) suoritettut maksut ja saatavien siirrot, joiden kokonaissumma oli 30 028 894 382 Italian liiraa, ja velvoittaisi palauttamaan ne. Dornier vastusti tätä vaatimusta ja vetosi muun muassa siihen perusteeseen, että laki nro 95/79 on ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa.

— Tribunale di Genova, jolla oli tältä osin epäilyksiä, esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voiko kansallinen tuomioistuin pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan suoraan siitä, onko jäsenvaltion lainsäädännön säännös yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan (valtiontuet) sääntöjen kanssa?

2) Jos vastaus on myöntävä, voidaanko katsoa, että antamalla 3.4.1979 lain nro 95, jolla otetaan käyttöön vaikeuksissa olevien suuryritysten erityishallintoa koskeva menettely — ja ottamalla erityisesti käyttöön tässä laissa säädetty toimenpiteet, jotka luetaan tämän ennakkoratkaisupyyntöön esittämistä koskevan päätöksen perusteluissa — Italian valtio on myöntänyt tietyille tässä laissa tarkoitetuille yrityksille (eli suuryrityksille) perustamissopimuksen 92 artiklan vastaisia tukia?”

Alustavat toteamukset

3. Yhteisöjen tuomioistuin on vähän aikaa sitten käsitellyt asiassa Ecotrade Srl., 1.12.1998 antamassaan tuomiossa² sitä, voiko lain nro 95/79 soveltaminen merkitä EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Vastauksessa, joka annettiin Corte Suprema di Cassazione (Italia) esittämään ennakkoratkaisupyyntöön, todetaan, että ”sitä, että [— —] yritykseen sovelletaan 3.4.1979 annetulla Italian lailla nro 95/79 käyttöön otetun kaltaista järjestelmää, jolla poiketaan yleisistä konkurssisäännöksistä, on pidettävä EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklan c alakohdassa tarkoitettua valtiontuen antamisena, jos on osoitettu, että

— tälle yritykselle on annettu lupa jatkaa taloudellista toimintaansa tilanteessa, jossa tätä mahdollisuutta ei olisi voitu antaa sovellettaessa yleisiä konkurssisääntöjä, tai

— tälle yritykselle on annettu yksi tai useampi etu esimerkiksi niin, että sille on annettu valtion takaus, siihen sovelletaan alennettua verokantaa, se on vapautettu velvollisuudesta maksaa sakkoja tai muita rahallisia seuraamuksia tai sen osalta on kokonaan tai osittain luovuttu julkisen tahon saatavista, eikä muu maksukyvytön yritys olisi voinut saada tällaisia etuja sovellettaessa yleisiä konkurssisääntöksiä.”

2 — Asia C-200/97, Ecotrade Srl., tuomio 1.12.1998 (Kok. 1998, s. I-7907).

4. Vaikka on selvää, että EHTY:n perustamissopimuksen valtioneuvoston päätöksiä koskeva oikeudellinen järjestelmä poikkeaa EY:n perustamissopimuksen mukaisesta järjestelmästä, on kuitenkin niin, että valtioneuvoston päätöksiä on tulkittava samalla tavalla kummassakin yhteydessä, ja tämän johdosta asiassa *Ecotrade* annetussa tuomiossa todettu doktriini soveltuu lähtökohtaisesti myös tähän ennakkoratkaisukysymykseen. EY:n perustamissopimuksen 91 ja 93 artiklan erityispiirteet edellyttävät kuitenkin, että tiettyjä seikkoja tarkastellaan eri tavalla kuin EHTY:n järjestelmässä, minkä vuoksi ei voida puhua ”selvästi samanlaisista” kysymyksistä, jolloin voitaisiin soveltaa työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohtaa.

5. Joka tapauksessa katson, että ennen pääasian tarkastelua on tarpeen tarkastella niitä tutkimatta jättämisistä koskevia ongelmia, joita italialaisen tuomioistuimen esittämät ennakkoratkaisukysymykset nostavat esille.

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

i) ”Kansallisen tuomioistuimen epätäsmälliset tosiasioita ja oikeudellisia seikkoja koskevat viittaukset”

6. Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että jotta annettavasta yhteisön oikeuden tulkinnasta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyötyä, on tarpeen määrittellä se oikeudellinen ja tosiasialinen yhteys, jossa

pyydettyä tulkintaa on tarkoitus soveltaa,³ ja joissakin tapauksissa se on vastannut vain osittain sen johdosta, ettei asiassa ole toimitettu tarpeellisia tietoja.⁴ Yhdistetyissä asioissa *Telemarsicabruzzo* ym. 26.1.1993 annetussa tuomiossa⁵ tätä vaatimusta vahvistettiin niin, että siitä tuli merkittävin ja tärkein edellytys, joka kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon turvautuessaan ennakkoratkaisumenettelyyn.

7. Yhteisöjen tuomioistuin kieltäytyi edellä mainitussa tapauksessa vastaamasta esitettyihin ennakkoratkaisukysymyksiin sen johdosta, että italialainen tuomioistuin oli antanut puutteellisia tietoja, ja totesi, että ”jotta yhteisön oikeutta voitaisiin tulkita siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, sen on määrittävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiasiat ja oikeussäännöt tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat”. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ”nämä vaatimukset pätevät erityisesti kilpailuoikeuden alalla, jolle ovat luonteenomaisia monitahoiset tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet”.⁶

8. Yhteisöjen tuomioistuin on soveltanut ja kehittänyt *Telemarsicabruzzo*-oikeuskäy-

3 — Asia 244/78, *Union laitrière normande*, tuomio 12.7.1979 (Kok. 1979, s. 2663, 5 kohta) ja yhdistetyt asiat 36/80 ja 71/80, *Irish Creamery Milk Suppliers Association*, tuomio 10.3.1981 (Kok. 1981, s. 735, 6 kohta).

4 — Asia 52/76, *Benedetti*, tuomio 3.2.1977 (Kok. 1977, s. 163, 22 kohta).

5 — Yhdistetyt asiat C-320/90, C-321/90 ja C-322/90, *Telemarsicabruzzo* ym., tuomio 26.1.1993 (Kok. 1993, s. I-393).

6 — Em. yhdistetyt asiat *Telemarsicabruzzo* ym., tuomion 6 ja 7 kohta.

täntöä useissa määräyksissä,⁷ joilla ennakkoratkaisukysymykset on jätetty tutkimatta. Kaikissa näissä määräyksissä oikeudellinen päättely on hyvin samantapaista: yhteisöjen tuomioistuin edellyttää, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä määritellään riittävän tarkasti esitettyihin kysymyksiin liittyvät tosiasiat ja oikeussäännöt. Tämän edellytyksen täyttymistä pidetään välttämättömänä, jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisen tulkinnan yhteisön oikeudesta.

9. Lisäksi se, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä on esitettävä kysymyksiin liittyvät tosiasiat ja oikeussäännöt, on edellytys, jolla yhteisöjen tuomioistuin takaa huomautusten esittämistä koskevan oikeuden, joka EY:n tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa annetaan jäsenvaltioiden hallituksille ja muille, joita asia koskee.⁸ Ottaen huomioon, että ainoastaan ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskeva päätös annetaan niille tiedoksi, kyseisessä päätöksessä on itsessään oltava riittävästi perustelua

ilman, että olisi tarpeen tutustua kansallisen tuomioistuimen asiakirjavihkoon.

10. Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa on todettava, että sisäisen lainsäädännön säännökset, jonka ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on kuvailut, ovat erittäin hajanaisia ja riittämättömiä. Todettuun ensin, että lain nro 95/79, joka koskee yli 300 työntekijää työllistäviä suuryrityksiä, tavoitteena on kyseisten yritysten saneeraaminen niiden toiminnan lopettamisen asemesta,⁹ kansallinen tuomioistuin toteaa näin: ” — [laisa säädetyt] toimet, jotka vaikuttavat siltä, että ne merkitsevät yhteisön oikeudessa kiellettyjä valtiontukia [— —], ovat seuraavat:

a) Takaus, jonka valtio antaa niistä veloista, jotka erityishallinnossa oleva yritys ottaa luottolaitoksista rahoitukseen juoksevat menonsa ja kunnostaakseen tai saattaakseen valmiiksi teollisuuslaitoksensa, -rakennuksensa tai -laitteensa (2 bis §).

b) Se, että erityishallinnossa olevalle yritykselle kuuluvien liikkeiden tai liikkeen osien luovutuksesta kannetaan miljoonan liiran kiinteä rekisteröintimaksu (5 bis §).

Muissa oikeussäännöissä säädetään, tosin välillisesti, rahoitusjärjestelmistä, joita vastaaja nimittää 'pakollisiksi' ja joita ovat

7 — Asiat, joissa yhteisöjen tuomioistuin on Telemarsicabruzzo-oikeuskäytännön mukaisesti jättänyt tutkimatta ennakkoratkaisukysymykset, ovat seuraavat: asia C-157/92, *Banchero I*, määräys 19.3.1993 (Kok. 1993, s. I-1085); asia C-386/92, *Monin Automobiles I*, määräys 26.4.1993 (Kok. 1993, s. I-2049); asia C-378/93, *La Pyramide*, määräys 9.8.1994 (Kok. 1994, s. I-3999); asia C-458/93, *Saddik*, määräys 23.3.1995 (Kok. 1995, s. I-511); asia C-167/94, *Grau Gomis ym.*, määräys 7.4.1995 (Kok. 1995, s. I-1023); asia C-307/95, *Max Mara*, määräys 21.12.1995 (Kok. 1995, s. I-5083); asia C-257/95, *Bresle*, määräys 2.2.1996 (Kok. 1996, s. I-233); asia C-326/95, *Banco de Fomento e Exterior*, määräys 13.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1385); asia C-2/96, *Sunino et Data*, määräys 20.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1543); asia C-101/96, *Italia Testa*, määräys 25.6.1996 (Kok. 1996, s. I-3081); asia C-191/96, *Modesti*, määräys 19.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3937); asia C-196/96, *Lahlou*, määräys 19.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3945); asia C-66/97, *Banco de Fomento e Exterior*, määräys 30.6.1997 (Kok. 1997, s. 3757); yhdistetyt asiat C-128/97 ja C-137/97, *Testa ja Modesti*, määräys 30.4.1998 (Kok. 1998, s. I-2181) ja asia C-9/98, *Agostini*, määräys 8.7.1998 (Kok. 1998, s. I-4261).

8 — Tätä seikkaa on korostettu jo yhdistetyissä asioissa 141/81—143/81, *Holdijk*, 1.4.1982 annetussa tuomiossa (Kok. 1982, s. 1299, 5 ja 6 kohta).

9 — Kansallinen tuomioistuin myöntää kuitenkin, että erityishallinnolla pyritään paitsi säilyttämään ja saneeraamaan vaikeuksissa olevia yrityksiä, myös tarvittaessa siihen, että yritys lopetetaan, mikä on tyyppillistä kaikelle konkurssimenettelylle.

takaisinsaantikanteet, joita voidaan nostaa velkojia vastaan ja joiden tuottama hyöty joka tapauksessa lisää yrityksen saneeraamiseen tarkoitettuja keinoja.”

11. Kansallinen tuomioistuin esittää vain nämä seikat siitä sisäisestä lainsäädännöstä, jonka yhteensopivuudesta perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa se haluaa saada yhteisöjen tuomioistuimelta vastauksen. Kyseisen kolmen toimenpiteen — valtiontakaus veloille, varainsiirtoveron alennus ja takaisinsaantikanteen käyttäminen — kuvaus on puutteellinen, mikä on ilmennyt oikeudenkäynnin kuluessa seuraavasti:

a) Veloista annettavan takauksen osalta kansallinen tuomioistuin on jättänyt kertomatta, että sitä ei anneta automaattisesti vaan tapauskohtaisesti.¹⁰ Italian hallitus esittää, että se on toimittanut komissiolle ehdotuksensa, jonka mukaan komissiolle ilmoitettaiisiin kussakin tapauksessa etukäteen niistä mahdollisista takauksista, joita se aikoo myöntää, ja myöntämisen edellytyksenä olisi kussakin tapauksessa se, että kyseinen yhteisön toimielin hyväksyisi takauksen myöntämisen.¹¹

b) Luovutusten perusteella perittävän rekisteröintimaksun osalta Italian hallitus huomauttaa, että kyse on toimenpiteestä, josta hyötävät passiivisesti kyseisestä verosta vastuussa olevat

luovutuksensaajat, eivätkä vaikeuksissa olevat yritykset.

c) Takaisinsaantikanteen oikeudellinen järjestelmä vastaa olennaisilta osiltaan konkurssilainsäädännössä olevaa vastaavaa järjestelmää,¹² johon lain nro 95/79 3 §:ssä viitataan. On selvää, että tällä lailla on otettu käyttöön ”ankarampi takaisinsaantikanne”, jossa väliaikaisesti pidennetään takaisinsaantiaikaa tavallisen takaisinsaantikanteen kahden vuoden takaisinsaantiaikaa pidemmäksi. Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei kuitenkaan viitata tähän aikatekijään eikä mihinkään muuhunkaan tekijään.

12. Selvitys on puutteellinen myös sen vuoksi, että siinä ei kuvailla tarkasti erityishallintomenettelyn ja yleisen konkurssimenettelyn välisiä suhteita (eroja ja yhtäläisyyksiä), sillä myös viimeksi mainitussa menettelyssä on olemassa pakollista hallinnollista selvitystä koskeva menettelmä. Juuri sillä, että erityishallinto on mahdollisesti yhteensopimaton yleisen konkurssilainsäädännön kanssa, on ollut

12 — Kyse on konkurssimenettelystä, ennaltaehkäisevästä sopimuksesta, valvonnan alaisesta hallinnosta ja pakollisesta hallinnollisesta selvitystilasta 16.3.1942 annetusta laista nro 267, jonka III osan otsikkona on ”Konkurssin vaikutukset velkojille haitallisten toimien kannalta”. Kyseisen lain 65 §:n mukaan maksuilla, jotka konkurssissa oleva on suorittanut kahden vuoden aikana ennen konkurssiin asettamista, ei ole vaikutuksia velkojien kannalta. Lain 66 §:ssä säädetään ”tavallisesta takaisinsaantikanteesta”, jolla pesähoitaja voi vaaria velallisen velkojiansa vahingoksi Codice Civilin (siviililaki) säännösten mukaisesti suorittamien toimenpiteiden mitätöimäksi toteamista. Vastikkeellisia toimenpiteitä, maksuja ja takauksia koskevassa lain 67 §:ssä säädetään, että ellei vastapuoli osoita, ettei hän tiennyt velallisen maksukyvyttömyydestä, peräytyvät 1) vastikkeelliset toimenpiteet, jotka on suoritettu kahden vuoden aikana ennen konkurssiin asettamista, jos velallisen suoritus tai hänen siromuksensa ylittävät selvästi sen, mitä hänelle on annettu tai luvattu, 2) erään-tyneiden rahamääristen velkojen maksut, joita ei ole maksettu rahalla tai muulla tavanomaisella maksuvälineellä, kun maksut on suoritettu kahden vuoden aikana ennen konkurssiin asettamista.

10 — Lain 2 bis §:ssä säädetään, että valtio voi taata kokonaan tai osittain ne lainat, joita erityishallinnossa olevat yritykset ottavat luottolaitoksista rahoitukseensa juoksevat menonsa tai kunnostaakseen teollisuuslaitoksensa, -rakennuksensa ja -laitteensa tai parantaakseen niitä.

11 — Ks. jäljempänä alaviite 23.

ratkaiseva merkitys yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa *Ecotrade* antamassa tuomiossa.

13. On kuitenkin selvää, että asianosaisten ennakkoratkaisumenettelyssä esittämien väitteiden ja niiden perustelujen perusteella voidaan saada riittävästi tietoa Italian lainsäädännöstä, jota yhteisöjen tuomioistuin käsittelee sitä paitsi edellä mainitussa asiassa *Ecotrade* antamassaan tuomiossa. Näin ollen ennakkoratkaisukysymyksen esittämistä koskevan päätöksen puutteellisuudet, joiden johdosta se olisi jätettävä tutkimatta, voidaan katsoa korjatuiksi. Sama ei koske itse kysymysten objektiivista tarpeellisuutta, jota käsittelem seuraavassa.

ii) *Esitettyjen kysymysten objektiivinen tarpeellisuus*

14. Yhteisön oikeuden mukaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen esittämällä kysymyksillä merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin tehnyt poikkeuksen tähän sääntöön katsoessaan asiassa *Salonia* 16.6.1981 antamassaan tuomiossa,¹³ että ennakkoratkaisupyynnön tutkimatta jättäminen on mahdollista silloin, kun on selvää, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkitsemisella tai yhteisön oikeussäännön pätevyuden tutkimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen. Tämä toteamus on toistettu myöhemmin useissa oikeustapauksissa, joiden määrällinen huippu osui 90-luvulle.¹⁴

13 — Asia 126/80, *Salonia*, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1563, 6 kohta).

14 — Ks. mm. yhdistetyt asiat C-297/88 ja C-197/89, *Dzodzi*, tuomio 18.10.1990 (Kok. 1990, s. 1-3763, 40 kohta); asia C-186/90, *Durighello*, tuomio 28.11.1991 (Kok. 1991, s. 1-5763, 9 kohta); asia C-67/91, *Asociación Española de Banco Privada ym.*, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. 1-4785, 26 kohta); yhdistetyt asiat C-332/92, C-333/92 ja C-335/92, *Eurico Italia ym.*, tuomio 3.3.1994 (Kok. 1994, s. 1-711, 17 kohta); asia C-143/94, *Furlanis*, tuomio 26.10.1995 (Kok. 1995, s. 1-3633, 12 kohta) ja asia C-129/94, *Ruiz Bernáldez*, tuomio 28.3.1996 (Kok. 1996, s. 1-1829, 7 kohta).

15. Tämä edellytys on kuitenkin harvoin johtanut siihen, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt ennakkoratkaisukysymykset on jätetty kokonaan tai osittain tutkimatta. Joissakin tapauksissa (asia *Falciola*, määräys 26.1.1990,¹⁵ asia *Monin Automobiles II*, määräys 16.5.1994,¹⁶ asia *Rouhollah Nour*, määräys 25.5.1998, asia *Margarita Karner*, määräys 25.5.1998 ja asia *Arthur Lindau*, määräys 25.5.1998¹⁷) on tehty tutkimatta jättämistä koskeva päätös sillä perusteella, että kaikki esitetyt ennakkoratkaisukysymykset eivät liittyneet riidan kohteeseen. Toisin on menetelty silloin, kun sen edellytyksen johdosta, jonka mukaan kysymysten ja kansallisen tuomioistuimen käsiteltävän olevan riidan kohteen on liitettävä toisiinsa, jotkin kansallisten tuomioistuinten esittämistä kysymyksistä on jätetty tutkimatta, ja näin on menetelty muun muassa asiassa *Lourenço Dias*, tuomio 16.7.1992,¹⁸ asiassa *Corsica Ferries*, tuomio 17.5.1994,¹⁹ asiassa *USSL no 47 di Biella*, tuomio 16.1.1997²⁰ ja asiassa *Grado ja Bassir*, tuomio 9.10.1997.²¹

16. Nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa on minusta selvää, että ennakkoratkaisu-

15 — Asia C-286/88, *Falciola*, tuomio 26.1.1990 (Kok. 1990, s. 1-191).

16 — Asia C-428/93, *Monin Automobiles II*, tuomio 16.5.1994 (Kok. 1994, s. 1-1707).

17 — Asia C-361/97, *Rouhollah Nour*, määräys 25.5.1998 (Kok. 1998, s. 1-3101), asia C-362/97, *Margarita Karner*, määräys 25.5.1998 (ei julkaistu oikeustapauksokoomassa) ja asia C-363/97, määräys 25.5.1998 (ei julkaistu oikeustapauksokoomassa).

18 — Asia C-343/90, *Lourenço Dias*, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. 1-4673).

19 — Asia C-18/93, *Corsica Ferries*, tuomio 17.5.1994 (Kok. 1994, s. 1-1783, 14—16 kohta).

20 — Asia C-134/95, *USSL no 47 di Biella*, tuomio 16.1.1997 (Kok. 1997, s. 1-195).

21 — Asia C-291/96, *Grado ja Bassir*, tuomio 9.10.1997 (Kok. 1997, s. 1-5531).

kysymykset eivät objektiivisesti arvioiden ole tarpeellisia. ”Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen perusteissa mainittujen lain nro 95/79 säännösten” osalta on todettava, että ennakkoratkaisukysymykset joko eivät liity riidan kohteena oleviin tosiseikkoihin tai että niillä ei ole merkitystä riidan ratkaisemisen kannalta.

17. Niistä kolmesta lain nro 95/79 säännöksestä, jotka mainitaan ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä, kaksi ensimmäistä eivät liity mitenkään tosiseikkoihin. Ensimmäisen säännöksen osalta on todettava, että Italian valtio ei ole nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa myöntänyt takauksia Piaggion veloille, joten viittaus tähän lain nro 95/79 säännökseen on tarpeeton. Toisen säännöksen osalta on todettava, että koska ei ole suoritettu mitään rekisteröintimaksun maksuunpanoa (koska yritystä ei ole luovutettu), ei myöskään ole syytä tarkastella lain nro 95/79 sitä säännöstä, jonka perusteella vastaava veroetu myönnetään.

18. Takaisinsaantikanteen osalta on korostettava, että nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa on käytetty yleisen säännösten mukaista kannetta eli konkurssilainsäädännössä säädettyä tavallista kannetta tässä lainsäädännössä säädettyssä kahden vuoden määräajassa. Ottaen huomioon, että Piaggio oli todettu maksukyvyttömäksi (mikä tehtiin ennen sen päätöksen tekemistä, jolla se asetettiin erityishallintoon), takaisinsaantikanne voitiin nostaa, olipa kyse tavallisesta konkurssista tai erityishallintomenettelystä. Yksityiskohdat, päämäärät, aktiiviset ja passiiviset subjektit, velat ja kaikki muut sen käyttämisen edellytykset ovat samoja kummas-

sakin tapauksessa. Ei näin ollen ole nähtävissä, mikä merkitys tällaisen kanteen käyttämisellä voi olla sen kannalta, onko kyseessä valtioneuvosto vai ei.

19. On kuitenkin selvää, että edellä mainitussa asiassa Ecotrade yhteisöjen tuomioistuin, joka tarkasteli vastaavaa väitettä, päätyi ottamaan ennakkoratkaisukysymyksen tarkasteltavaksi. Tuossa tapauksessa yksittäisten konkurssipesää vastaan nostettujen täytäntöönpanotoimien keskeytyminen oli yhteistä sekä erityishallintomenettelylle että tavalliselle konkurssimenettelylle. Tästä huolimatta yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ”ei kuitenkaan voida [— —] katsoa, että jos AFS:ään olisi sovellettu tavallista konkurssimenettelyä, Ecotraden asema olisi ollut täysin samanlainen erityisesti niiltä osin kuin kyse on sen mahdollisuuksista periä saatavansa ainakin osittain, ja tämän kysymyksen tutkiminen kuuluu kansalliselle tuomioistuimelle”.

20. Mielestäni ennakkoratkaisukysymysten asiaankuuluvuuden näin anteliais tulkinta johtaa tosiasiasa siihen, että voidaan esittää abstrakteja ja hypoteettisia kysymyksiä, joita yhteisöjen tuomioistuimen tulisi välttää. Asia on näin sitä suuremmalla syyllä kun näiden kysymysten taustalla on ongelma, joka koskee sitä, ovatko kansalliset lait yhteensopivia yhteisön oikeusjärjestelmän kanssa.

21. Jos vastauksella, jonka yhteisöjen tuomioistuin antaa niihin epäilyihin, joita kansallisella tuomioistuimella on yhteisön oikeuden tulkinnasta, ei kansallisessa tuomioistuimessa kyseessä olevan riidan sisällön perusteella voi olla merkitystä kyseisen

riidan ratkaisun kannalta, tämä vastaus ei ole tuomioistuimen ratkaiseva ohje, jonka avulla kansallinen tuomioistuin voi tehdä päätöksensä, vaan se on opetuksellinen harjoitustehtävä tai pelkkä abstrakti lausunto.

22. Näin tapahtuu mielestäni nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa: kansallisessa tuomioistuimessa on kyse ainoastaan siitä, onko Dornierin palautettava konkurssipesälle ne summat, jotka se oli saanut Piaggiolta takaisinsaantiaikana. Sillä, että tuona ajanjaksona suoritettavat maksut ovat pätemättömiä, ei ole mitään tekemistä konkurssimenettelyn — olipa kyse sitten tavallisesta menettelystä tai erityishallintomenettelystä — kanssa, sillä kyse on yleisestä toimenpiteestä, joka tunnetaan useimmissa konkurssilainsäädännöissä. Tällaisten maksujen toteamisella pätemättömiksi ei ole mitään tekemistä Italian erityislainsäädännön mukaisen erityishallinnon erityispiirteiden kanssa. Se, miten suuret tai pienet ovat mahdollisuudet saada velka tulevaisuudessa perityksi (em. asiassa Ecotrade esitetty avainasemassa ollut tutkittavaksi ottamisen peruste, jonka olen jo aiemmin maininnut), on kysymys, jolla ei ole tekemistä takaisinsaantikanteen kanssa sellaisenaan.

23. Tiivistetysti totean, että prosessinedellytykset, jotka ovat tarpeellisia, jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi antaa kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin hyödyllisen vastauksen, eivät täyty tässä asiassa. Kuitenkin toissijaisesti siinä tapauksessa, että asian ratkaiseva jaosto ei jaa kantaani, tarkastelen jatkossa kahta ennakkoratkaisukysymystä.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

24. Tribunal Civil di Genova kysyy, voiko kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan suoraan siitä, onko jäsenvaltion lainsäädännön jokin säännös yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan määräysten kanssa.

25. Vastauksen tähän ensimmäiseen kysymykseen, sellaisena kuin se on esitetty, on väistämättäkin oltava kieltävä. Ensinnäkin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 177 artiklan mukainen ennakkoratkaisumenettely ei ole asianmukainen keino sen suoraan tarkasteluun, onko sisäinen säännös yhteensopiva yhteisön oikeuden kanssa. Tässä menettelyssä yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin esittää kansalliselle tuomioistuimelle sellaisia tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka yhteisöjen tuomioistuin katsoo asianmukaisiksi riidan ratkaisemiseksi.

26. Toiseksi on niin, että siltä osin kuin kyse on konkreettisemmin kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen tehtävistä määriteltäessä sitä, ovatko valtiontuot yhteensopivia yhteisön oikeuden määräysten ja säännösten kanssa, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö voidaan tiivistetysti esittää niillä ilmaisuilla, joita yhteisöjen tuomioistuin käytti

asiassa SFEI ym., 11.7.1996 antamassaan tuomiossa,²² jossa se totesi seuraavaa:

- Perustamissopimuksella käyttöön otetussa valtiontukien valvontajärjestelmässä on otettava huomioon se, että valtiontukia koskeva periaatteellinen kieltö ei ole täydellinen eikä ehdoton, sillä komissiolle on 92 artiklan 3 kohdassa annettu tuen hyväksymistä koskeva laaja harkintavalta, jolloin se voi poiketa mainitussa 1 kohdassa määrätystä yleisestä kiellosta. Kun näissä tapauksissa määritetään, soveltuuko valtiontuki yhteismarkkinoille vai ei, syntyy ongelmia, jotka edellyttävät nopeasti muuttuvien monitahoisten taloudellisten olosuhteiden ja tosiseikkojen huomioon ottamista ja arviointia.
- Tästä syystä perustamissopimuksen 93 artiklassa määrätään sellaisesta erityisestä menettelystä, jonka avulla komissio jatkuvasti seuraa ja valvoo tukia. Niitä uusia tukia varten, joita jäsenvaltioilla on aikomus myöntää, on luotu sellainen edeltävä menettely, jonka noudattamatta jättäminen aiheuttaa sen, ettei tukea voida pitää lainmukaisesti myönnettynä.
- Se, että asia joutuu kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, johtuu 93 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätyn, suunniteltujen tukien toteuttamista koskevan kiellon välittä-

mästä oikeusvaikutuksesta. Tältä osin yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että tässä artiklassa tarkoitettua toteuttamista koskevaa kieltoa sovelletaan välittömästi jokaiseen sellaiseen tukeen, joka on toteutettu ilman, että siitä on ilmoitettu, ja että siinä tapauksessa, että siitä on ilmoitettu, sitä sovelletaan alustavan vaiheen ajan, ja jos komissio aloittaa kontradiktorisen menettelyn, aina lopullisen päätöksen tekemiseen saakka.

- Kansallisten tuomioistuinten on taatava yksityisille oikeussubjekteille, että kaikki ne seuraamukset, jotka on mahdollista määrätä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen rikkomisesta, määrätään, olipa kysymys sitten tuen täytäntöönpanotoimien pätevydestä tai tämän määräyksen vastaisesti myönnettyjen taloudellisten tukien palauttamisesta.
- Silloin kun kansalliset tuomioistuimet määräävät seuraamuksia 93 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen rikkomisesta, ne eivät voi ratkaista kysymystä tukitoimenpiteiden soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, koska komissiolla on yksinomainen toimivalta päättää asiasta ja yhteisöjen tuomioistuin valvoo tämän toimivallan käyttämistä.
- Jotta kansallinen tuomioistuin voisi määrittää, kuuluuko sellainen toimenpide, johon valtio on ryhtynyt ottamatta huomioon 93 artiklan 3 kohdassa määrättyä alustavaa tutkintamenettelyä, tämän artiklan soveltamis-

²² — Asia C-39/94, SFEI ym., tuomio 11.7.1996 (Kok. 1996, s. I-3547).

alaan, se voi joutua tulkitsemaan perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettua tuen käsitettä. Jos kansallisella tuomioistuimella on epäilyksiä sen suhteen, voidaanko kyseiset toimenpiteet oikeudellisesti määrittellä valtioneuoksi, se voi pyytää komissiota selvittämään asiaa tältä osin ja se voi tai sen on esitettävä perustamissopimuksen 177 artiklan toisen ja kolmannen kohdan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimelle perustamissopimuksen 92 artiklan tulkintaa koskeva ennakkoratkaisukysymys.

27. Tribunal civil di Genovan esittämään ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymyseen annettavan vastauksen on luonnollisestikin täytettävä nämä kriteerit. Näiden kriteerien mukaan kansallinen tuomioistuin ei ennakkoratkaisukysymyksellä voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lausumaan suoraan siitä, onko sisäinen lainsäännös yhteensopiva perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa. Tästä huolimatta kansallinen tuomioistuin voi tätä prosessikeinoa käyttäen pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan valtioneuokien käsitettä koskevia yhteisön oikeuden määryksiä ja säännöksiä.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

28. Toinen ennakkoratkaisukysymys esittää ainoastaan siltä varalta, että vastaus ensimmäiseen olisi myöntävä. Ottaen huomioon aiemmin esitetyt toteamukset ei liene syytä lausua tästä toisesta kysymyksestä. Komissio jakaa huomautuksissaan tämän kannan ja katsoo myös, että on tarpeetonta tarkastella tässä oikeuden-

käynnissä sitä, soveltuuko perustamissopimuksen 92 artikla laissa nro 95/79 säädettyyn erityishallintomenettelyyn.

29. Joka tapauksessa on niin, että koska yhteisöjen tuomioistuimen ja ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen välinen yhteistyö mahdollistaa sen, katson, että ei olisi tarpeetonta toimittaa tälle viimeksi mainitulle tuomioistuimelle tulkintaohjeita siitä, kuinka valtioneuokien käsitettä on tulkittava italialaisessa laissa olevan säännöksen kaltaisen sisäisen säännöksen yhteydessä. Samankaltaisia tulkintaohjeita löytyy edellä mainitussa asiassa Ecotrade annetusta tuomiosta, jonka tuomiolauselman olen toistanut jo aiemmin (ks. 3 kohta) ja jota ei siis ole syytä toistaa tässä.

30. Myönnän kuitenkin, että ratkaisu, johon yhteisöjen tuomioistuin päätyi asiassa Ecotrade antamassaan tuomiossa, ei vaikuta minusta täysin ongelmattomalta siltä osin kuin siinä keskitytään tarkastelemaan tilannetta konkurssia koskevan yleisen lainsäädännön ja toisaalta sitä koskevan erityislainsäädännön säännösten kannalta. Kun jätetään huomiotta valtioneuokukset, joista, kuten jo on todettu, Italian tasavalta on valmis ilmoittamaan tapauskohtaisesti komissiolle (ks. edellä 11 kohta), en ole varma siitä, onko erityisyyskriteeri vastakohtana yleiselle konkurssimenettelylle riittävä kyseisen ongelman ratkaisemiseksi. Riittäisikö tällaisessa tapauksessa, että yleiseen konkurssilainsäädäntöön sisällytettäisiin muut lain nro 95/79 säännökset (eli sakoista vapautumista, tietyistä julkisista saatavista luopumista tai luovutusverojen alennusta koskevat säännökset), jotta niiden ei katsottaisi merkitsevän valtioneuoketta?

31. Mielestäni olisi ehkä ollut parempi, että laissa nro 95/79 säädettyjen toimien kokonaisuudesta ei olisi tehty kokonaisarviota vaan että olisi annettu vastaus, josta olisi ilmennyt kansalliselle tuomioistuimelle, että yksinomaan kunkin konkreettisen tapauksen olosuhteiden perusteella olisi mahdollista arvioida, onko kyseessä tosiasiaa ollut valtioneuvosto. Toisin on tapahtunut, ja — ehkä väistämättäkin — yhteisöjen tuomioistuin on ennakkoratkaisumenettelyn rajoitukset huomioon ottaen päättänyt asiassa Ecotrade antamassaan tuomiossa tekemään pikemminkin hypoteettisen päätöksen, jolla se on siirtänyt kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi sen arvioimisen, aiheutuuko erityismenettelyn soveltamisesta valtion kannalta ”suurempia menetyksiä kuin yleisestä konkurssi-sääntelystä”. Tämän arviointi on äärimmäisen vaikeaa, ellei jopa mahdotontakin, sillä valtio joutuu suuryritysten yleisen lainsäädännön mukaisissa konkurssimenettelyissä tavallisesti hyväksymään julkisten varojen kannalta kalliita ratkaisuja, joiden aiheuttamia kustannuksia on etukäteen vaikea arvioida.

32. Taloudelliselta kannalta katsoen ei näin ollen ole lainkaan helppoa sanoa, olisiko valtion tappioiden lopullinen määrä — eli valtion väliintulon lopullinen saldo — ollut pienempi, jos erityishallintomenettelyn asemesta olisi sovellettu yleistä konkurssilainsäädäntöä. Jo luonteensa puolesta erityishallintomenettely merkitsee tietynlaista vedonlyöntiä tulevaisuuden suhteen, sillä siinä luovutaan tietyistä julkisoikeudellisista saatavista yrityksen toiminnan jatkamisen tukemiseksi, ja tätä kautta se merkitsee mahdollisuutta periä myöhemmin paitsi jo erääntyneet saatavat myös ne julkisoikeudelliset saatavat (verot, sosiaaliturvamaksut), jotka rasittavat yrityksen toimintaa tulevaisuudessa. Tosiasiaa suu-

ren yksityisen velkojan (esimerkiksi jonkin rahoituslaitoksen) asema ei ole kovinkaan erilainen, sillä kyseisen velkojan kannalta voi joskus olla edullisempaa tukea velallisenä olevan yrityksen toimintaa, kunhan yritys on elinkelpoinen, kuin realisoida sen omaisuus ja saada perityksi ainoastaan osa velasta. Tällaisessa tapauksessa ratkaiseva tekijä arvioitaessa sitä, onko kyseessä yhteismarkkinoille soveltumaton valtioneuvosto, olisi pikemminkin elinkelpoisuuden absoluuttinen puuttuminen eikä niinkään erityishallintotoimien olemassaolo.

33. Jos näistä toteamuksista huolimatta yhteisöjen tuomioistuin katsoo asianmukaiseksi toimia asiassa Ecotrade annetun tuomion mukaisen oikeuskäytännön mukaisesti, minun on korostettava, että komissio (joka on käsitellyt lakia nro 95/79 useissa päätöksissä, joista tietyt ovat luonteeltaan yleisiä²³ ja toiset yksittäisiä tapauksia²⁴ koskevia) on luokitellut kyseisen lain soveltamisen ”olemassa olevaksi valtioneuvostoksi”. Tällaisesta luokittelusta aiheutuu ongelma, jota yhteisöjen tuomioistuin ei voinut tarkastella asiassa Ecotrade antamassaan tuomiossa, sillä EHTY:n perustamissopimuksen mukaisessa järjestelmässä jaottelulla olemissa oleviin tukiin ja uusiin tukiin ei ole sitä merkitystä kuin EY:n perustamissopimuksessa.

23 — Koko lain 95/79 osalta komissio on lähettänyt Italian hallitukselle EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan määräyksen nojalla kirjeen, jossa se totesi, että kyseinen sääntely vaikutti usealta kannalta tarkasteltuna kuuluvan perustamissopimuksen 92 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen soveltamisalaa, ja pyysi, että sille ilmoitettaisiin etukäteen kaikista kyseisen lain soveltamistapauksista, jotta niitä voitaisiin tarkastella vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettäviin tukiin sovellettavan lainsäädännön valossa (kirje E 13/92, 30.7.1992; EYVL 1994, C 395, s. 4). Italian viranomaiset vastasivat, että ne olivat valmiita ilmoittamaan etukäteen ainoastaan lain 2 bis §:ssä säädetyn valtioneuvoston myöntämisestä. Komissio päätti tämän vuoksi aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn.

24 — Ks. tältä osin em. asiassa Ecotrade annetun tuomion 22 kohdassa mainitut päätökset.

34. Kuten on tunnettua, tämän viimeksi mainitun perustamissopimuksen mukaan tukia, jotka "olivat olemassa" alkuperäisissä jäsenvaltioissa EY:n perustamissopimuksen tullessa voimaan (tai muiden jäsenvaltioiden osalta ennen niiden liittymistä Euroopan yhteisöihin), voidaan edelleen soveltaa, ellei komissio totea niitä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi.²⁵ Niin kauan kuin tätä ei todeta, ei ole tarpeen tarkastella, voivatko kyseiset tuet jäädä — ja missä määrin — perustamissopimuksen 92 artiklassa asetetun kiellon soveltamisalan ulkopuolelle 90 artiklan 2 kohdan nojalla.

35. Sen sijaan "uudet" valtiontuet edellyttävät kaikissa tapauksissa menettelyä, jossa niistä ilmoitetaan etukäteen komissiolle, ja jolleivät jäsenvaltiot ilmoita niistä, ne ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa. Kuten olen jo aiemmin todennut viitateni asiassa SFEI ym. annettuun tuomioon, kansallisten tuomioistuinten on taattava perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyn kiellon välitön sovellettavuus, kun kyse on uusista tuista, joita ei ole ilmoitettu etukäteen.

36. Komissio myöntää, että laki nro 95/79 hyväksyttiin, mikä on selvää, EY:n perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen, ja myöntää myös, että sitä ei ole ilmoitettu 93 artiklan 1 kohdan määräyksen mukaisesti. Komissio toteaa kuitenkin, että se oli päättänyt käsitellä sitä olemassa olevia tukia koskevana järjestelmänä "tarkoituksenmukaisuussyistä". Tällaisia syitä olivat

muun muassa komission omat epäilyt, joita sillä oli 14 vuoden ajan siitä, voiko laki nro 95/79 merkitä valtiontukea; se, että kyseiseen lakiin sisältyvien valtiontuen piirteiden tunnistaminen on vielä tänäänkin "vaikeaa eikä ollenkaan itsestään selvää"; taloudellisten toimijoiden luottamus; se, että kyseiseen menettelyyn asetettujen yritysten kilpailijat eivät ole tehneet kanteluja; kyseisen menettelyn soveltamisen harvinaisuus ja lopuksi se, että käytännössä on mahdotonta saada perittyä ne määrät, jotka mahdollisesti ovat takaisin perittävisissä.

37. Mielestäni nämä tarkoituksenmukaisuussyyt eivät voi olla laillisuusperiaatteen perustuvia seikkoja tärkeimpiä. Tämän johdosta on todettava, että jos Italian lainsäätäjän lailla nro 95/79 käyttöön ottama järjestelmä voidaan pitää valtiontukena, se on luokiteltava EY:n perustamissopimuksen 93 artiklassa tarkoitetuksi uudeksi tueksi eikä tueksi, joka oli voimassa kyseisen perustamissopimuksen voimaan tullessa.

38. Tämä kysymys tulee ratkaistua, jos yhteisöjen tuomioistuin päätyy vastaamaan toiseen ennakkoratkaisukysymykseen ja katsoo asianmukaiseksi toistaa asiassa Ecotrade annetussa tuomiossa esitetyn teesin (mutta viittaa nyt käsiteltävänä olevassa tapauksessa EY:n perustamissopimuksen 92 artiklaan eikä EHTY:n perustamissopimuksen 4 artiklaan), jolloin sen olisi ilmoitettava kansalliselle tuomioistuimelle, että se, että valtiontuesta ei ole ilmoitettu komissiolle, estää perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaan sen soveltamisen.

25 — Ks. vastaavasti asia C-47/91, Italia v. komissio, tuomio 30.6.1992 (Kok. 1992, s. I-4145, 25 kohta) ja asia C-387/92, Banco Exterior de España S. A., tuomio 15.3.1994 (Kok. 1994, s. I-877, 20 ja 21 kohta).

Ratkaisuehdotus

39. Tämän johdosta esitän yhteisöjen tuomioistuimelle, että se jättäisi tutkimatta Tribunale di Genovan tässä asiassa esittämät ennakkoratkaisukysymykset, tai toissijaisesti ehdotan, että se vastaisi niihin seuraavasti:

- 1) Kansallinen tuomioistuin ei voi ennakkoratkaisukysymyksellä pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta, että tämä lausuisi suoraan siitä, onko sisäisen lain säännös yhteensopiva EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan kanssa. Tästä huolimatta kansallinen tuomioistuin voi tätä prosessuaalista keinoa käyttäen pyytää yhteisöjen tuomioistuinta tulkitsemaan valtioneuvoston käsitettä koskevia yhteisön oikeuden määräyksiä ja säännöksiä.
- 2) Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Ecotrade Srl ym., 1.12.1998 antamassa tuomiossa esittämät perusteet, jotka koskevat 3.4.1979 annetussa italialaisessa laissa nro 95/79, jossa tehdään poikkeuksia yleiseen konkurssilainsäädäntöön, säädetyn menettelyn kaltaisen menettelyn soveltamista, soveltuvat myös EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettuun valtioneuvoston käsitteeseen. Se, että valtioneuvostosta ei ole ilmoitettu komissiolle, estää perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaan sen soveltamisen.